

Presentació del llibre *El silenci de Maria* de Carles Cortés.

5 de desembre de 2008. Sala Daurada del Palau Comtal de Cocentaina

Vicent Santamaria. Assessor lingüístic de l'OMPLI

Bona nit a totes i a tots i gràcies per vindre. Avui és per a mi un dia especialment emotiu, perquè Carles Cortés, l'amic i company Carles, m'ha elegit, ens ha elegit, Pepe, per a presentar la seua última novel·la, *Els silencis de Maria*. Però és també un doble motiu d'alegria, perquè, a banda de tornar-nos a veure, que sempre és un goig, tant per la vinculació d'amistat i fins i tot familiar que ens uneix, com perquè hi ha un lligam d'afecte i de simpatia que fa que, el simple fet d'estar al seu costat, et carrega les piles i acabes contagiante del seu entusiasme, de l'efusiva i inesgotable energia que transmet. És igualment emocionant presentar la novel·la dins d'aquest marc físic, el Palau Comtal, i també dins de l'acte d'inauguració de les Jornades d'Hivern que organitza la Universitat d'Alacant a la Seu Universitària de Cocentaina, perquè Carles i jo vam coincidir fa ja un bon grapat d'anys, concretament en 1996, ací mateix, al Palau, en el punt just d'inici i de gestació d'un projecte de Seu Universitària que ara, 12 anys després, comprovem satisfets que continua amb una extraordinària vitalitat.

Però l'eix central que ens reuneix ara i ací, en aquesta esplèndida Sala Daurada, no és parlar de nosaltres ni del passat, sinó que, més aïna, cal parlar de les seues novel·les i sobretot de la seua nova creació, tot i que, ben segur, no serà l'última.

Com molts dels que esteu ací sabeu, fa ara tres mesos que he sigut pare: és el meu primer fill. Sens dubte, açò és una experiència única i incomparable que et canvia la vida. Però és que Carles fa anys que m'ha passat davant, perquè en té tres ja, de filles. La primera la va tindre en l'any 2001 i la va batejar amb el nom d'Eva, la protagonista de *Veü de dona*, la seua primera xiqueta literària, una novel·la sobre les dones, on llança un crit per la supervivència i per la reafirmació dels actes passats. Tres anys més tard, Carles va donar a llum una segona descendent: Marta, la Marta de *Marta dibuixa ponts*, un llibre que retrata el grup generacional de Carles, i el meu, ja que som nascuts el mateix any, i torna a ser una reflexió sobre els reptes de les dones en la societat actual.

I ara, quan ja té les dues primeres filles ben criades, ens sorprèn amb aquesta

tercera criatura, amb la qual arriba a ser ja família nombrosa. Maria és el nom que ha triat Carles en aquesta ocasió per a oferir-nos una història on el misteri i el component psicològic són fonamentals dins de la trama.

Primer que res, m'agradaria advertir que jo, per pura deformació professional, he llegit *Els silencis de Maria* amb ulls de tècnic lingüístic. Ben segur, Carles, que ningú no t'ha fet encara cap presentació des d'aquest punt de vista, des del punt de vista de l'assessor lingüístic, és a dir, dels professionals que ens dediquem a llegir contínuament, tot el dia, pràcticament les 24 hores, i que llegim de tot, des dels més habituals escrits administratius, passant pel gènere periodístic, programacions, missatges diversos... De tot, excepte novel·les. Per això ha estat tot un plaer per a mi poder desconnectar, entre cometes, de la lectura diària per a submergir-me en la narració apassionant que ens conta la teua novel·la.

Per tant, no vull comentar a penes l'argument, tan tràgic, tan dramàtic, quasi teatral, com ho és malauradament en massa ocasions la vida quotidiana de tantes i tantes persones com les que apareixen en la novel·la, ni tampoc no vull aprofundir massa en la psicologia dels personatges, dels molts personatges, que s'hi presenten en lluita contínua pel seu passat i per les seues pors. Ja dic que, per deformació professional, em centraré més en el comentari del text, és a dir, com l'autor ens conta la història.

Carles usa la veu narrativa en segona persona, és a dir, un tu omnipresent que dóna un ritme d'autenticitat a tot el llibre, i això, indubtablement, ajuda també a legitimar els fets que ocorren. Al costat d'aquesta veu tan pròxima, els diàlegs dels personatges, que s'expressen també en un llenguatge força versemblant, ens sedueixen i ens introdueixen en una història que es fa cada vegada més propera, més real. De tant en tant, en els moments clau, ens trobem el gènere epistolar, les cartes des de Dubai, en lletra cursiva, que ameren moltes de les pàgines de la novel·la i que evidencien que Carles ens presenta un producte que ha anat madurant amb el temps.

L'estil és directe, àgil i fresc, a pesar d'usar d'algunes construccions en passiva o dels adjectius anteposats, les frases curtes, quasi telegràfiques, ens confirmen la indiscutible claredat d'idees de l'autor, de manera que la informació se'ns actualitza constantment als lectors i ens fa submergir-nos encara més en

l'argument. Fixeu-vos, com a exemple, en aquest fragment de la pàgina 116:

"Com veus, Laura, tot el món al teu voltant sembla haver estat sempre malalt. Només tu ets sana, amb una salut de ferro, disposada a continuar amb el joc d'enigmes al qual la vida t'ha abocat. De manera inconscient, fortuïta, enmig de la cruïlla de tantes existències creuades. Tu, sola, sense ningú."

Per una altra banda, el fil argumental del llibre es basteix també sobre el canemàs de dues perceptibles vessants sensibles: per un costat, el món de la sexualitat, del sexe, que es tracta de manera desinhibida, oberta, sense embuts. Per un altre costat, els aromes i, sobretot, els colors. Quant als aromes, la novel·la ens ofereix moments en què podem fins i tot sentir l'efecte balsàmic del perfum exòtic que emana d'alguna de les seues pàgines, com ara la flaire lleugera del sàndal o la contundència de la sorra del desert.

Pel que fa al cromatisme, destaca el color blanc, el color de la llum, que s'oposa en una dualitat quasi dicotòmica al color negre, a la foscor, als espais sense llum. En la carta del 25 de juliol de 1978, podem llegir:

"Nour va nèixer la setmana passada. Vaig demanar al Hàfez si podíem posar-li el nom de la llum que m'havia impregnat des que vaig arribar al seu costat. Amb un somriure de complicitat em va dir que hi estava d'acord. La seua darrera filla havia de tenir un nom ben esperançador, Llum. A més, la Nour té la pell tan blanca com la seua mare, a diferència de les tres germanastres: la Zubaida, la Rachida i la Dounia són ben distintes. Fosques, sense llum."

El color blanc, ja siga per representar la pell de les joves de l'est, com per referir-se metafòricament a Maria, apareix de forma inquietant ara i adés per recordar-nos, en una intel·ligent ironia, la bondat, la puresa, la virginitat, però també la recerca vana de la pau, de la calma i de l'harmonia. El color negre, el color de la nit, connota tristesa, mort, però, sobretot, en la novel·la es fa servir

com a element de separació física i de l'ansietat que això provoca. En conseqüència, jo m'atreuria a qualificar *Els silencis de Maria* com una novel·la en blanc i negre, tot forçant un paral·lelisme cinematogràfic amb la imatge que ens ve al cap quan recordem alguna d'aquelles fotos dels anys 60 d'Haudry Hepburn, la protagonista de la pel·lícula *Esmorzar amb diamants*, que apareix al·legòricament en algun moment del llibre.

No obstant això, i ja per finalitzar, considere que hi ha encara un camp lèxic més important i transcendent: l'univers del silenci. Sí, el silenci, perquè la paraula silenci apareix ja en el títol, però també la trobem en la sisena línia del llibre i ens acompanyarà durant tot el viatge de la lectura, fins a les últimes línies. Escolteu aquesta tria de passatges extrets a l'atzar:

"Esperes amb impaciència la nit, per dormir, per deixar de reflexionar, per escoltar el plaer del silenci."

"Tot per la Maria, perquè trenque els silencis que va deixar en vida."

"Gràcies a les converses que compartim, m'adone de la importància del silenci en la vida d'una persona."

"El seu darrer oasi. La seua ànima enmig del silenci del desert. La força del silenci, una altra vegada."

"La lluna ha vingut una vegada més a socórrer el meu crit, el més intens, la força del silenci de la seua presència."

Perquè la novel·la fa honor al títol i és exactament això, la veu callada, silenciada, de Maria, com la imatge que ens transmet la fotografia de la portada, el desert de Mauritània: una diàfana quietud, una densa calma...

I ara sóc jo qui he de guardar silenci per deixar pas a la veu de l'autor, a Carles Cortés, perquè siga ell qui el trenque de nou.

Moltes gràcies.